

Lausuntopyyntö - Luonnos hallituksen esitykseksi liikennekaareksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle liikennekaareksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnos on saatavilla ministeriön verkkosivuilla osoitteessa www.lvm.fi/lausuntopyynnnot. Lahden kaupungin lausunnon valmistelusta vastaa elinvoima- ja kilpailukykypalvelut, joka on pyytänyt Teknisen ja ympäristötoimialan lausuntoa esitetystä luonnoksesta liikennekaareksi.

Liikennekaari on osa hallituksen kärkihanketta, jolla toteutetaan hallitusohjelman kärkihankkeita digitaalisen kasvuympäristön rakentamiseksi sekä säädösten sujuvoittamiseksi. Tavoitteena on luoda edellytykset uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotolle liikennesektorilla. Tätä kautta voitaisiin saavuttaa entistä paremmin käyttäjien tarpeisiin vastaavia liikennepalveluita ja mahdollistaa uutta liiketoimintaa sektorilla.

Liikennekaari yhdistäisi ja uudistaisi henkilö- ja tavaraliikennettä koskevat säännökset. Liikennekaarella ehdotetaan avattavaksi liikkumispalveluja koskevat olennaiset tiedot ja säädettäväksi lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuudesta. Näin liikenteen palvelut olisivat mahdollisimman hyvin kaikkien tavoitettavissa ja myös tarkoituksenmukaisella tavalla yhdisteltävissä.

Esityksellä muutettaisiin nykytilaa, jossa liikenteen markkinat ovat vahvasti säännellyt ja julkisin toimin ohjatut. Samalla edistettäisiin liikennepalveluiden syntymistä asiakaslähtöisesti, markkinaehtoisesti ja terveen kilpailun pohjalta. Liikennepalvelujen ostot ja muu julkinen tuki liikennejärjestelmälle ovat valtion- ja kuntataloudessa merkittävä menoerä. Kun palveluja voitaisiin tarjota, yhdistellä ja käyttää monipuolisemmin ja tehokkaammin, voitaisiin saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä. Esitys tukee hallitusohjelman tavoitteita kuntien kustannusten karsimisesta sekä kilpailukykyyn vahvistamisesta elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla.

Lahden kaupungin lausunto

Yleistä

Liikennekaareissa on monta hyvää ja kannatettavaa tavoitetta, kuten uusien liikkumispalveluiden synnyttäminen, kuljetusten joustavammat yhdistelymahdollisuudet sekä tieto- ja rajapintojen avaaminen. Samoin kannatettavia ovat tavoitteet kuntien kustannusten karsimisesta, elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksien parantamisesta ja käyttäjälähtöiseen tarpeeseen vastaamisesta. Digitaalisten palvelujen ja uusien innovaatioiden avulla on mahdollista edistää uusien palvelujen syntymistä myös sellaisilla alueilla missä perinteinen joukkoliikenne toimii huonosti tai ei ollenkaan.

Liikennekaaren lähtökohdat ovat asiakaslähtöisyyden ja digitaalisten palvelujen kehittämisen kannalta tervetulleita muutoksia liikennepolitiikkaan. Joustavien mobiilien palveluiden synnyttämisen edellytyksenä on datan avaaminen. Tältä osin liikennekaareissa esitetään alan toimijoille kunnianhimoisia vaatimuksia, joiden toteutuminen saattaa vaatia esitettyä pidempiä siirtymäaikoja. Lahden kaupunki on nostanut omassa strategiassaan datan avaamisen yhdeksi kärkihankkeeksi, jonka avulla luodaan edellytyksiä uusien palveluiden syntymiselle liikennesektorille.

Joukkoliikenne

Toimivaan julkiseen henkilöliikennejärjestelmään tarvitaan sekä markkinaehtoisia että julkisesti järjestettyjä ja kilpailutettuja palveluja. Tärkeää on, että pelisäännöt ovat selkeitä kaikkien osapuolten kannalta. Lahden kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisten roolit ja toimivaltuudet tulee olla

selviä. PSA-liikenteen suojaamisen osalta liikennekaaren perusteita on tarpeen selventää. Esityksen perusteluista voi tehdä sen tulkinnan, että markkinaehtoinen liikenne olisi kaikissa tilanteissa ensisijaista ja viranomaisten järjestämä liikenne olisi luonteeltaan täydentävää. Tällainen tulkinta vaarantaisi toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuuden EU:n joukkoliikenteen palvelusopimusasetuksen (PSA:n) tavoitteen mukaiseen yleishyödyllisten palvelujen saatavuuden turvaamiseen ja tekisi hyvin ongelmalliseksi bruttosopimukseen perustuvan joukkoliikenteen järjestämisen kaupunkiseudulla.

Esitys siirtymisestä PSA-liikenteen suojaamisen osalta puhtaasti jälkikäteisvalvontaan on ongelmallinen. Mikäli viranomaisten puuttumiskeinona on vain jälkikäteisvalvonta, uhkana on oikeudellinen epävarmuus. Riskeinä ovat lisäksi lipputulojen menetykset sekä lyhyemmät ja kalliimmat ostoliikenteen sopimukset. Lahden kaupunki pitää parempana ennakoilmoitusmenettelyä, jolla voitaisiin varmistaa tiedonkulku sekä viranomaisille että matkustajille markkinaehtoisen liikenteen olennaisista muutoksista.

Lahden kaupunki kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että markkinaehtoisessa liikenteessä sallitaan kaikki euroluokitukset täyttävät ajoneuvot, kun taas viranomaiset voivat asettaa hankinnoissaan tiukempia päästövaatimuksia. Lahdessa viranomaisen tilaamassa liikenteessä on kilpailutuksen tuloksena käytössä pääsääntöisesti uusinta euro 6 -päästöluokan kalustoa.

Liikennekaareissa tulisi huomioida paremmin yhteydet yhdyskuntarakenteeseen, maankäytön suunnitteluun ja joukkoliikenneinfrastruktuurin pitkäjänteiseen kehittämiseen.